

En guide till att komma igång med Linux

Sammanfattning av ett föredrag på konferensen *Linux och öppna system i IT-strategin* som hölls i Kista 8 maj 2003.

Föredraget försökte ge en översikt av Linux-distributioner, förklara grundläggande begrepp och beskriva olika möjligheter i fråga om skrivbordsmiljöer.

Den grundläggande utgångspunkten är själva operativsystemet, vilket kortfattat kan beskrivas som det som gör en mängd hårdvara till en dator. Det operativsystem vi här talar om är Linux, som ur funktionell synpunkt - eller om man så vill ur systemadministratörens perspektiv - helt enkelt är en variant av Unix. Unix har allt sedan de första versionerna från 1969-70 haft två principer som är viktiga att minnas:

- Det är ett fleranvändarsystem
- Det är modulärt uppbyggt

Längst in i detta modulära system finns det som kallas för kärnan (kernel). När man talar om olika versioner av Linux är det oftast version av kärnan som är det väsentliga. Den nu gällande versionen heter 2.4.

Naturligtvis kan man plocka hem en kärna från nätet och börja bygga sin egen Linux-variant, men de flesta av oss föredrar att få en färdig distribution. En distribution innehåller betydligt mer än kärnan. Den omfattar dels den grundläggande kringbyggnad som gör kärnan till ett fungerande operativsystem, dels en större eller mindre mängd program som körs på detta operativsystem. En lång lista över publicerade distributioner finns på www.linux.org.

Bland de mest kända distributionerna finns

- RedHat
- SuSE
- Debian

De har alla sina fördelar och nackdelar, men i det stora hela är det i regel en fråga om administratörens personliga smak att välja mellan dem. Jag nämner också ett specialfall, Xandros, som innehåller en Linux-distribution tillsammans med en mängd proprietära program som gör den höggradigt Windows-kompatibel. Den är i första hand avsedd för att gradvis migrera skrivbordsdatorer från Windows till Linux.

De stora distributionerna innehåller alla färdigpaketerade skrivbordshanterare. Observera att denna inte är del av själva operativsystemet, utan program som körs under detta (som vilket program som helst). Det finns många varianter av grafiska miljöer bserade på X11, men för den som vill ha ett helt skrivbord - med de fördelar det ger kontorsanvändaren och de nackdelar det innebär ur prestandasynpunkt - finns det två stora att välja på, KDE och Gnome. RedHat har Gnome som normalinställning om man inte väljer annorlunda, SuSE har KDE. Givetvis har båda, liksom övriga stora distributioner, med bådadera och möjligheten att välja. Även frågan om KDE eller Gnome är därmed att betrakta som en smaksak.

I sin skrivbordsmiljö använder man sig sedan av mailläsare, browser, office-paket och vad kontorsanvändaren i övrigt kan behöva. Sammantaget kan en kontorsdator till exempel se ut så här:

Linux
KDE
Mozilla
OpenOffice

För administration, utöver på det hårda sättet på kommandorad, finns ofta distributionsspecifika verktyg, men jag vill även rekommendera webmin (www.webmin.com), ett enkelt och trevligt administratörsgränssnitt för Unix och Linux. I samband med administration är det också på sin plats att nämna pakethantering: RedHats rpm, som även används av bland andra SuSE, och Debians deb. Man bör heller inte glömma rsync, ett verktyg som gör det enkelt att centralt kontrollera miljöer med många Linux-datorer.

Med Linux får administratören ett mycket stort mått av frihet under ansvar. Slut användarens miljö kan däremot med relativt enkla medel styras mycket hårt.